

СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ЕМИГРАЦИЯ В АНГЛИЯ (ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ИДЕНТИЧНОСТ)

Доц. д-р Мила Маева¹

*Институт по етнология и фолклористика
с Етнографски музей – БАН*

„Какво твоята нация може да направи, което една добра кредит-на карта не може?“ Всъщност това е въпрос, който задава шведският антрополог Улф Ханерз (Ulf Hannerz 1996: 88), засягащ съвременния дискурс на глобализацията и по-точно сблъсъка с транснационализма на общите стокови, финансови и културни пазари, който води до намаляване на влиянието на националното като главен маркер за конструиране на колективните идентичности, до неговото подкопаване и дори заместване от детериторизирани идентичности обединения (Berking 2003: 248). Проблемът става още по-значим, защото „националното“ представлява не само идентичностите, но нашата доминираща форма на социализация като държавни организирани общества. Всичко това е прокламирано от теориите за края на националната държава или най-малкото за намаляване на националния суверенитет. Повечето изследователи говорят за противоречието на националното и глобалното и за детериторизирани „пространства на потоците“, противопоставени на традиционните „пространства на местата“ (Castells 1996: 378). Всъщност дали наистина е така, има ли разлики между влиянието на

---

¹ Мила Маева завършва специалност „Етнология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2001 г., а през 2005 г. получава научната и образователна степен „доктор“ в Етнографския институт с музей при БАН. Първата ѝ книга „Българските турци-преселници в Р. Турция (култура и идентичност)“ е публикувана през 2006 г. Тя специализира в Университета на Уорик (2007 г.) и Университета на Манчестър (2010–2011 г.), Великобритания, Университета на Питсбърг, САЩ (2009 г.) и института ФАФО в Норвегия (2015 г.). Научните ѝ интереси са миграция, култура и идентичност на население с различен етнически и конфесионален произход от България, Турция, Р. Македония към различни страни от Западна Европа (по-специално към Великобритания, Франция и Норвегия). В настоящия момент М. Маева е доцент в секция „Балканска етнология“ към ИЕФЕМ – БАН.

глобалните процеси върху националните държави и техните диаспори – тези въпроси продължават да са обект на изследователски дискусии. За да търси отговор на този въпрос настоящата статия се спира на влиянието на глобализацията върху конструирането, развитието и идентичността на една сравнително нова и все още слабо изследвана емигрантската общност – тази на български граждани, живеещи във Великобритания.

Статията търси отговор на въпроса, доколко процесите на разрушаване на националното и изграждането на глобалното, подпомогнати от технологичната революция на електронната комуникация и отразяващи се в три взаимно свързани процеса: глобализация на икономиката, институционализация на нови транснационални правни режими и глобализация на медиите и движението, на мобилност на образите и на хората в движение – се отразяват върху изграждането и (само)идентифицирането (национално и етническо) на българската общност в супер разнообразното, по думите на Ст. Вертович, британско общество (Vertovec 2007). Първоначалната хипотеза е, че процесът на глобализация (отваряне на световните пазари, възможности за свободна комуникация и бърз транспорт, Интернет и т.н.) допринася за засилване на връзката с родината и има благоприятно влияние върху запазване и дори засилване на националната, етническа и културна идентификация в процеса на заселване в приемащото британско общество. От друга страна, тези отношения с родината и родното място допринасят за намаляване на носталгията по дома. Благодарение на глобализацията и транснационализма за емигрантите ни в Англия „българското“ добива други измерения. То не се свързва толкова с „българското“ в България, а вече с „българското“ в „Англия“. Чрез глобализацията емигрантите изграждат своята „България“ или свои „Бългarii“ на Острова.

Българите към Великобритания се настаняват вследствие на нови движения, протичащи след рухването на комунистическото управление в България в края на 1989 г. За разлика от по-масовите миграции към Гърция, Италия, Испания или Германия, Великобритания дълги години остава извън емигрантските планове на българите. Причините за ограничените придвижвания до голяма степен се дължат както на

липсата на традиции в тази посока, така и на стриктния визов режим, стигащ дори до временно спиране на движението през 2004 г. До 2007 г. Великобритания не е сред предпочитаните дестинации за българските граждани основно и поради климата и културните ѝ специфики (като например лявото движение, английската кухня, английския хумор или дори практически причини като липсата на душеве в баните и отделните кранчета за студена и топла вода и т.н.). Но постепенно вниманието на бъдещите емигранти е привлечено от тази държава. Ежегодните студентски бригади се превръщат в един от стимулите за движение в тази посока. В последните десет години ролята на фактори като високия жизнен стандарт, добрите условия на живот на Острова, споделяният положителен опит на други сънародници и не на последно място засилващата се икономическа криза в страните от Южна Европа, силно влияят на българските граждани и довеждат до промяна в нагласите на бъдещите емигранти към Великобритания. Дори стриктните трудови ограничения за български граждани, които британското правителство препотвърждава в края 2011 г. и които са в сила до края на 2013 г., успяват само частично да намалят броя на пристигащите във Великобритания. Въпреки това истинският бум на заселването се случва едва след отварянето на трудовия пазар за българите през 2014 г., след което те достигат значителен брой. Ако през 2005 г. броят на сънародниците ни във Великобритания е около 50 000 души (Petrov 2005), то според статистиката от 2017 г. на британския Национален осигурителен институт между януари 2002 г. и декември 2016² г. 229 961 възрастни български граждани получават национален осигурителен номер (NINo), който им дава възможност да работят в Кралството. Неофициалните данни обаче сочат, че пребиваващите (в това число временно пребиваващи) във Великобритания емигранти от България надхвърлят около 300 000 души.

---

² National Insurance Number Allocations to Adult Overseas Nationals Entering the UK for 2016 <http://research.dwp.gov.uk/asd/asd1/niall/index.php?page=nino_location> published on 27 February 2017, viewed on 17 March 2017.

Схема 1. Брой на българските граждани, получили национални осигурителни номера (2002–2016 г.)

Източник: *Department for Work and Pensions, Feb 2017.*

Целта на изследването е да се събере колкото се може повече информация за различни периоди от време за българите, тяхната миграция и култура в Англия, за да се достигне до т.нар. „плътно описание“ (thick description) (Geertz 1975) като връщане към т.нар. „стара етнографска школа“ (срв. с Марушиакова, Попов 2013а: 24)³.

В процеса на проучването са приложени класически етнографски методи, които включват директни и задълбочени контакти с респондентите, чрез които са осъществени полуструктурирани интервюта и включено наблюдение в различни периоди от време. Изследването е фокусирано върху мултилокално теренно етнографско проучване (Marcus 1995), проведено сред три групи: 1. Българи емигранти в Англия, живеещи там или временно завърнали се в България; 2. Постоянно завърнали се; 3. Техни близки и роднини, тъй като се смята, че емиграцията е мотивирана и подпомагана от околните. Съществената

³ Още за етнографските методи при миграционните изследвания вж. Fitzgerald 2006 и Glick Schiller 2003.

част от проучването е проведена в продължение на 6 години (от 2007 до 2013 г.) в различни части на Англия. Изследването върху завърналите се за постоянно или временно в България емигранти е осъществено в София и Кърджали през 2009, 2011–2015 г. Възрастовият, образователният и социалният статус на събеседниците е разнороден, като стремежът е да бъдат обхванати колкото се може по-разнообразни групи и суб-групи. Фокусът на проучването са първото и първото и половина (които напускат родината като деца) (Aydemir, Sweetman 2006: 3) поколение емигранти, настанили се там преди всичко в последните двадесет и пет години (1989–2014 г.).

Подобно на други диаспорични транслокални и транснационални общности (Appadurai 1996a: 10) българите във Великобритания дават интересен пример за засилване на националната, етническа, културна и дори локална идентичност извън границите на националната държава със средствата на глобализацията и благодарение на различни транснационални дейности и практики. Изградена в последните десетина години, българската емиграция на Острова използва възможностите на модерния свят, за да запази своята специфика на транснационално или наднационално ниво. Причината до голяма степен се дължи на характеристиките на британското общество, чиито принципи за суперразнообразието стимулират запазването на етническите и национални култури. Така при заселването си в Англия, българите са провокирани не само към съхраняване, но и към демонстриране на националните и културните си особености.

Какви са ресурсите на глобализацията, които българите във Великобритания използват за запазване на своята идентичност?

На първо място стоят положителните последици от глобализацията като евтиния самолетен транспорт и възможностите за бързо придвижване между България и Великобритания. Често пъти благодарение на него българите без проблеми успяват да достигнат Острова или да се приберат обратно в родината. Ако в предишни периоди подобно придвижване е свързано със сериозни финансови средства, след 2001 г. условията се променят, което дава възможност и на повече сънародници да потърсят нов живот на Острова. За това като предпоставка допринасят и безвизовите ограничения и улеснените пътувания само с лич-

на карта. Подобна е ситуацията и с придвижванията обратно към България. По-високият жизнен стандарт, изграден по време на живота в Англия, съпътстван с добрите финансови възможности, позволяват на голяма част от емигрантите да пътуват до родината по няколко пъти в годината. От друга страна, евтиният транспорт дава шанс на българите да посетят и други западноевропейски държави, да обогатят своя опит и знания и да осмислят бъдещи миграционни стратегии. Често пъти те разказват за своите почивки в Испания или Франция, където отиват за почивните дни.

Като резултат от глобализацията емигрантите са включени в различни видове транснационални дейности от политически кампании, през семейни посещения, до редовни телефонни разговори и гледане на сателитна телевизия (Vertovec 2004). Средствата за транснационална комуникация позволяват на българските емигранти в Англия да получават новини за България и да четат български вестници онлайн. Едно от най-важните предимства, които новите емигранти имат, е да общуват със семейства си, с приятели и роднини чрез различни програми като Скайп или Вайбър или чрез социалните мрежи като Фейсбуук по няколко пъти на ден. Новите глобални технологии и процеси осигуряват на емигрантите и достъп до българска телевизия.

Според една от събеседничките: „*Редовно си гледам телевизия. Като стане 5 часа и си пукам. Определено гледам новините. Може нищо да не гледам, но новините винаги ги гледам. Задължително. В къщата в момента имаме 2 рисивъра, преди имахме четири и си гледаме.*“⁴

Стига се дори до парадокса повечето български семейства да нямат английска телевизия и да са по-слабо запознати с това, което се случва на Острова, отколкото с новините от България⁵. Резултати от тези транснационални дейности са организирането на протести срещу българското правителство през 2013 г. и засиленият интерес на емигрантите към участие в български парламентарни и президентски избори. Затова не е случайно, че с разрастването на българите в Англия се увеличава и

---

⁴ АЕИМ №983-III: 25. Живот и емиграция във Великобритания. Зап. М. Маева, януари 2011 г. в гр. Лондон.

⁵ За влиянието на сателитната телевизия върху формирането на диаспорите вж. Albizu 2007.

броят на изборните секции. Например по време на президентските избори през ноември 2016 г. във Великобритания са открити петдесет и три секции, като общо гласувалите са 17 864 души (8 414 в Лондон).

Освен за поддържане на транснационалните връзки със семейството и приятелите и като цяло с родината глобализацията спомага за процесите на емиграция и създаването на емиграционни настроения. По време на разговорите ни събеседниците споделят, че употребяват техническите достижения като глобалната мрежа не само за развлекателни, но и за практически цели. Те се възползват от нея, за да се запознаят с възможностите за живот и работа в Англия. Чрез множество уеб-сайтове част от тях подготвят документите си, намират работа и квартира далеч преди своето физическо преместване. Такава възможност дава например един от популярните доскоро уеб-сайтове за взаимопомощ BG Help (Bulgarian Web portal in UK) (<http://www.bghelp.co.uk/>). Той е пример за виртуална помощ в трудния процес на адаптацията и интеграцията на българите емигранти във Великобритания със своите повече от 70 000 потребители. Националната насоченост в него се подчертава от изричната употреба на българския език и кирилицата, защото според администратора му: *„Българският език си го имаме и е по-приятно да четеш на български, отколкото на латиница... нека да запазим българския език!“*⁶

Освен подпомагане BG Help е и източник на полезна информация. Темите, които обхваща форумът, са многобройни и целят както да дават необходимата информация и съвети на емигрантите, така и да осигуряват развлечение за българите. В периода преди 2014 г., например, се обсъждат всички проблеми, свързани с емиграцията във Великобритания като: имиграционните правила на UK, работни визи, натурализация, студентски визи и бригади; проблеми, свързани с финансови въпроси – откриване на банкова сметка, трудови застраховки, плащане на данъци и теглене на заеми; обяви за търсене и предлагане на работа и квартири. BG Help дава актуална информация за български услуги, заведения, магазини и места за срещи на емигрантите. За бъдещите емигранти BG Help осигурява пространство за поставяне на въпроси

---

⁶ АЕИМ №983-III: 5. Живот и емиграция във Великобритания. Зап. М. Маева, август 2010 г. в гр. Лондон.

и получаване на безплатни отговори относно заселването им във Великобритания. От особена важност се оказва споделянето и обмяната на опит на емигранти, които вече са се установили във Великобритания. Често пъти новите юзъри питат за заплащането, легализирането на документите или условията в квартирите. Така чрез глобалната мрежа бъдещите емигранти си намират работа и жилище още преди заминаването си за Кралството и успяват да организират своето движение от една в друга държава. Особено важна за тяхната адаптация се оказва създадената в киберпространството мрежа от познати и приятели, готови да ги посрещнат и помогнат при пристигането в новата страна. Трябва да се отбележи, че уеб-сайтът често пъти не само подпомага българите в процеса на движение от България към Великобритания, но и до голяма степен провокира емиграция, тъй като показва по-високия жизнен стандарт и възможностите за професионална реализация в Кралството. Не на последно място той дава и известна морална сигурност на бъдещите емигранти, които знаят, че в случай на нужда или проблем могат да разчитат на постоянна онлайн-подкрепа от сънародниците. Така употребата на глобалната мрежа придобива практически измерения и се превръща в средство, което улеснява адаптацията на българските емигранти в приемащото общество.

От друга страна, BG Help допринася за изграждане на виртуални мрежи между емигрантите, прерастващи постепенно в реални. Всяка година през май или юни се организират пикници в покрайнините на Лондон⁷. Подобни събирания се правят и около Коледа и Нова година. Няколко поредни години уеб-сайтът организира специални коледни тържества за децата на емигрантите. Чести са събиранията, провокирани от национални празници като 3. март, 6. и 22. септември и т.н. BG Help позволява не само да се установят контакти с други българи, живеещи в Кралството, но дори с хора от родното място в България. Така се формират регионални групи – например на „благоевградчани“ или „пловдивчани“. Благодарение на него българите, които живеят в по-малки населени места във Великобритания (чрез темата „Търся

---

⁷<http://www.bghelp.co.uk/forums/%D1%FA%EE%E1%F9%E5%ED%E8%FF/49376-bghelp-%E2%E8-%EA%E0%ED%E8-%ED%E0-%F%E8%EA%ED%E8%EA-%E2-%EF%E0%F0%EA%E0.html>, 23.11.2010 г.

българи наблизо⁸), успяват да установят контакт помежду си и да изградят локални български групи в градове, където разстоянията правят срещите трудно планирани, или в по-малки градове като Мейстоун или Ковънтри. В рамките на форума се формират и специфични български социални субгрупи – например на майките или на хората с хомосексуална ориентация.

Възможностите на глобалните технологии правят не само видими всички български организации, институции, медии, танцови ансамбли, и дори българските училища в Кралството, но и допринася за организиране и пропагандиране на тяхната дейност. Често пъти чрез киберпространството се инициират дарителски кампании за деца сираци в България (като пример мога да дам благотворителните начинания за Могилино и „Карин дом“ във Варна). Друг аспект на благотворителността е свързан със събиране на средства за български места на Острова. Такъв пример е изграждането на българска градина по време на Олимпийските игри в Лондон през 2012 г. или на българска чешмичка в градините на Кенсингтън под патронажа на Димитър Бербагов.

Използвайки възможностите на глобалната мрежа, емигрантите организират и един от най-големите фестивали на българите зад граница. Инициативата „Националният Фестивал на българите в чужбина“ е на вестник „Будилник“. Две години подред (2008 и 2009 г.) той се провежда в покрайнините на Лондон, а през 2010 г. е организиран вече в България (в гр. Клисурса). По тази причина фестивалът успява да привлече не само българи емигранти във Великобритания, но и българи, живеещи в Испания и САЩ, например. Поради засиления интерес към него, той излиза вече извън сферата на развлечението, защото се използва от организаторите си вече и за политическа пропаганда, като получава подкрепата на партия „Другата България“ (<http://www.drugatabulgaria.org/>)⁹.

⁸<http://www.bghelp.co.uk/forums/%D2%FA%F0%F1%FF-%E1%FA%EВ%Е3%Е0%F0%Е8-%ED%Е0%Е1%ЕВ%Е8%Е7%ЕЕ/49869-%C1%FA%ЕВ%Е3%Е0%F0%Е8-%E2-1-%E2%Е0-%E7%ЕЕ%ED%Е0.html>, 15.07.2011 г.

⁹ Нейни членове са емигранти от цял свят и основната ѝ цел е „обединяване на българската емигрантска общност по света Чувствайки принадлежността си към родината, българите живеещи в чужбина могат реално да помогнат,

Възможностите на глобалната мрежа допринасят за засилване на транснационалните конфесионални връзки. Съществуващите на Острова голям брой протестантски църкви създават мрежи, които привличат свои привърженици, но и свързват сходни български църкви както в България, така и в други държави. За пример може да се посочи Българската евангелска църква в Лондон, която поддържа тесни връзки с други български църкви из Европа като тези в Милано, Италия, Бордо, Франция, и Никозия, Кипър¹⁰. Нейните сподвижници използват глобалните технологии, за да привличат вярващи, организират виртуални моления, чрез Скайп слушат радио „Светлина“, а онлайн гледат „Българска християнска телевизия“. Така благодарение на религиозните мрежи мигрантите комуникират през границите и обменят информация, хора и дори и вяра.

Особено популярни сред по-младите емигранти са сайтовете и групите, които дават информация за български уикенд забавления, обикновено организирани от български заведения на Острова.

Освен възможностите за пътуване, намиране на работа, развлечение и духовна сигурност, друга положителна последица на глобализацията е възможността на емигрантите ни в Англия да имат „комфортен“ (по думите на Locher et al. 2005) достъп до родината. Те го получават благодарение на множеството транспортни фирми и микробуси, които пътуват ежедневно. По този начин се доставят не само стоки за мно-

---

участвайки в управлението на държавата. „Другата България“ има амбицията да присъства в българския парламент и чрез парламентарни механизми да отстоява интересите на своите избиратели. Основна цел на партията е изготвяне на дългосрочна държавна политика подпомагаща българите, живеещи извън националните граници. Същата ще бъде изцяло фокусирана и насочена към разрешаването на проблеми на диаспората по нейното местонахождение. Изготвяне на законодателни и други условия за активно ангажиране на емиграцията при решаването на националните проблеми в контекста на демократичното европейско развитие на България.“ (<http://www.drugatabulgaria.org/Другата-България-мисия-цели.html>, 02.03. 2011.) Партията си поставя за цел не само организиране на българската диаспора, но и използване на натрупания опит и знания на емигрантите в управлението на страната.

¹⁰ Срв. с Еролова 2013: 191.

гобройните български магазини, складове и заведения на Острова, а и емигрантите получават от роднините си в България най-необходимите домашни продукти като месо, плодове и зеленчуци, туршии, компоти, дори домашно вино и ракия. Това до голяма степен са „био храни“, които са много по-скъпи в Англия. Така българите намаляват своите разходи, освен че поддържат символно физическата и духовната връзка с родното място и притъпяват тъгата по него. Емигрантите дори се сдобиват с български цигари, често пъти нелегално доставени на Острова. Този процес обаче е двустранен. Използвайки лесните транспортни връзки, емигрантите изпращат от Англия на своите семейства в България пари, дрехи, храни, козметика или перилни препарати, заради мнението, че са по-качествени или по евтини.

Глобализацията допринася и за намаляване на физическото и емоционалното разстояние между мястото на заселване и родината (Burrell 2006: 112) и отгук за ограничаване на тъгата по родното място.

Според една от респондентките: „*Нищо не ми липсва от България. Преди ми липсваше, когато бях сама. Сега с low budget (нискобюджетни – бел. моя – М. М.) билетите ни не са много скъпи, телефонните разговори са стотинки, идват майка ми, сестра ми, които най-много са ни липсвали. Ние пътуваме много, имаме всичко българско откъм стоки и храни, книги, вестници. Интернет имаме всички.*“¹¹

Така емигрантите изграждат своя дом и „зона на комфорт“ в Англия (Маева 2017; Glick Schiller 2014). Събеседниците споделят, че животът им извън родината е засилил национализма им. Но този национализъм от разстояние¹² често пъти е свързан с българското, което емигрантите носят при настаняването си в новата държава:

---

¹¹ АЕИМ № 983-III: 76. Живот и емиграция във Великобритания. Зап. М. Маева, 25.10.2010 г. в гр. Лондон.

¹² По „национализъм от разстояние“ се разбира конфигурация от идентичност и практики, които свързват хората, живеещи в различни географски места към една територия, която те възприемат като дом на предците. Действията, свързани с тази територия, могат да бъдат гласуване, лобиране, събиране на пари, създаване на творби, борби, убийства или смърт. Национализмът от разстояние е пряко свързан с класическата идея за национализъм и за нацията-държава (Glick Schiller 2005: 570-571).

„Тука ставаме малко повече патриоти отколкото в България. От разстояние оценяваш нещата повече, по-трезва ти е оценката, когато нямаш нещо.“¹³

„Ние, българите, сме много особени. Тук зад граница сме по-големи патриоти. Повече ни е грижа, какво става там.“¹⁴

Този емигрантски патриотизъм е свързан с онази *България*, която те изграждат при заселването си в Англия, пренасяйки зад граница според тях *„най-доброто българско“*, независимо дали става въпрос за хора, празници, танци или храна. Широкият набор от транснационални практики допринасят за превъзможване на тъгата по родното място. Емигрантите съумяват да живеят между *„българското“* (защото с времето се чувстват все по-малко свързани с България) и онова, което са пренесли при заселването си в английското общество и култура. Те се възползват от доброто и на двете с цел поддържане на своя комфорт в новата държава.

Заключение

Българите емигранти във Великобритания са интересен пример за общност, изградена във времето на глобализацията. Тяхното заселване и начин на живот са силно повлияни от новите възможности и придобиват модерни измерения. Евтините самолетни полети до големите градове във Великобритания като Лондон и Манчестър правят безпроблемни честите пътувания *„у дома“* или идването на гости на роднини и приятели. Повечето емигранти почти постоянно гледат българска телевизия, от която получават информация за случващото се в родината. Евтините телефонни разговори и онлайн общуването през Скайп, Вайбър или Фейсбуук заздравяват семейните и приятелските връзки и дори позволяват на разделените транснационални семейства да участват еднакво в отглеждането и възпитанието на децата, а храненето почти изцяло с българска храна ги кара да се чувстват у дома. Чрез съвременните технологии възрастните запазват българския език,

---

¹³ АЕИМ № 983-III: 75. Живот и емиграция във Великобритания. Зап. М. Маева, 25.10.2010 г. в гр. Лондон.

¹⁴ АЕИМ № 979-III: 41. Българската емиграция във Великобритания. Зап. М. Маева, 13-15.06.2013 г. в гр. Лондон.

а децата го учат и затвърждават. Те поддържат и обогатяват знанието за българската култура и начин на живот в родината. Последиците от глобализацията допринасят за засилване на комуникация и обмен на информация, за запазване на редовни контакти с родината, за създаване на нови реални и виртуални мрежи. Те позволяват и насърчават обмяната на опит, пари и знания, политическа и социална подкрепа и накрая – културно влияние по родните си места. Чрез тях се укрепва връзката с родината, като несъмнено се подпомага съхраняването и запазването на националната и етническа култура, език, ценности и идентичност (вж. Eriksen 2007). Чрез възможностите на глобализацията и транснационализма българите в Англия запазват силната си връзка с българското и препотвърждават своята идентификация в рамките на супер разнообразното британско общество. Но за емигрантите това „българско“ или „истинското „българско“ е вече онова, което е пренесено на Острова. Така изграждайки своята нова „България“ там, те успяват да запазят своето спокойствие, да създадат сигурност в новата държава и да започнат да се чувстват като у дома.

ЛИТЕРАТУРА

- Еролова 2013:** Еролова, Й. Островът на Афродита – „дом“ за много българи (етнологско проучване върху българските мигранти в Република Кипър. – В: Етнография на миграциите: българите в Средиземноморието. С., 212–249.
- Марушиакова, Попов 2013:** Марушиакова, Е., В. Попов. Етнология и миграционни изследвания (вместо предговор). – В: Етнография на миграциите: българите в Средиземноморието. С., 11–34.
- Маева 2017:** Маева, М. Българските емигранти в Англия – минало и настояще. С.
- Петров 2005:** Петров, Р. 20 000 нашенци живеят на Острова. Големите емигрантски вълни са политическа след 1940 г. и икономическа след 1990 г. – Сега (Интернет издание). <http://www.segabg.com/online/article.asp?issueid=764&sectionid=6&id=00005>, 8.11.2005.
- Albizu 2007:** Albizu, J. A. Geolinguistic Regions and Diasporas in the Age of Satellite Television. – The International Communication Gazette, vol. 69 (3), 239–261.
- Appadurai 1996:** Appadurai, A. Modernity at large: Cultural dimensions of globalization. Minneapolis.

- Aydemir, Sweetman 2006:** Aydemir, A., A. Sweetman. First and Second-Generation Immigrant Educational Attainment and Labor Market Outcomes: A Comparison of the United States and Canada. IZA DP No. 2298. <http://anon-ftp.iza.org/dp2298.pdf>, 02.2006.
- Berking 2003:** Berking, H. Ethnicity is Everywhere: On Globalization and the Transformation of Cultural Identity. – *Current Sociology*, vol. 51 (3/4), 248–264.
- Burrell 2006:** Burrell, K. *Moving Lives: Narratives of Nation and Migration among Europeans in Post-War Britain*. Hampshire.
- Castells 1996:** Castells, M. *The Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society, and Culture*. Oxford.
- Eriksen 2007:** Eriksen, Th. Nationalism and the Internet. – *Nations and Nationalism*, vol. 13 (1), 1–17.
- Fitzgerald 2006:** Fitzgerald, D. Towards a Theoretical Ethnography of Migration. – *Qualitative Sociology*, vol. 29 (1), 1–24.
- Geertz 1975:** Geertz, Cl. Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture. – In: Geertz, Cl. *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. N. Y., 3–30.
- Glick Schiller 2003:** Glick-Schiller, N. The Centrality of Ethnography in the Study of Transnational Migration. – In: *American Arrivals: Anthropology Engages the New Immigration*. Santa Fe, 99–128.
- Glick Schiller 2005:** Glick Schiller, N. Long-Distance Nationalism. – In: *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures Around the World*. Spinger, 57–580.
- Glick Schiller 2014:** Glick Schiller, N. Comfort Zones. – In: *Migration: A COMPAS Anthology*. Oxford, 131–132.
- Hannerz 1996:** Hannerz, U. *Transnational Connections: Culture, People, Places (Comedia)*. 1st Edition. L., N. Y.
- Locher et al. 2005:** Locher, L., W. C. Yoels, D. Maurer, J. van Ells. Comfort Foods: An Exploratory Journey Into The Social and Emotional Significance of Food. – *Food and Foodways: Explorations in the History and Culture of Human Nourishment*, vol. 13, issue 4, 273–297.
- Marcus 1995:** Marcus, G. Ethnography in/of the World System. The Emergence of Multi-Sited Ethnography. – *Annual Review of Anthropology*, vol. 24, 95–117.
- Vertovec 2004:** Vertovec, St. Cheap calls: the social glue of migrant transnationalism. – *Global Networks* 4 (2), pp. 219–24.
- Vertovec 2007:** Vertovec, Steven. 2007. Super-diversity and its implications. – *Ethnic and Racial Studies*, 30 (6), 1024–1054.

**THE CONTEMPORARY BULGARIAN EMIGRATION TO THE UK
(GLOBALIZATION AND IDENTITY)**

Assoc. Prof. Mila Maeva, PhD

***Institute of Ethnology and Folklore Studies
with Ethnographic Museum – BAS***

Abstract

The study is based on field studies among Bulgarian immigrants in the UK conducted in the 2007–2015 period. It seeks to trace the impact of globalization and various transnational practices on Bulgarian way of life and culture over there. The study focuses on various dimensions of globalization such as cheap and fast transport, the possibilities of virtual communication with family and relatives in Bulgaria, online exchange of experience, knowledge and faith, and even food, through which the emigrants maintain their strong connection with the “Bulgarian” and reaffirm their identification within the super-diverse British society. In that way, they manage to maintain their peace of mind, create own internal security in the new state, and begin to feel ‘at home’.